

FRA FODER TIL FØDE II

Sammenfatning

Med denne rapport ønsker vi at vise en ny vej for dansk landbrugsproduktion og fødevarerforbrug. En vej, som handler om at skabe et bæredygtigt landbrug og fødevarerforbrug, der holder sig inden for de planetære grænser, og som skal vise, hvordan Danmark kan opfylde de aftaler, som vi som land har forpligtet os på både internationalt og nationalt inden for klima, natur, vandmiljø og dyrevelfærd. Vi har omsat det til et scenarie for det danske landbrug og vores fødevarerforbrug og på baggrund af tilgængelige data lavet en overslagsberegning på, hvad scenariet vil betyde for landbrugsarealet og dyreholdet i fremtidens danske landbrug i 2040.

I beregningen har vi alene set på effekten af en strukturel omstilling. Der vil også blive taget teknologiske løsninger i anvendelse i et omstillet landbrug. Det kan muligvis betyde, at der kan blive plads til et lidt højere antal husdyr, men vi antager, at den strukturelle omstilling vil spille en meget stor rolle, hvis vi skal respektere alle de planetære grænser, landbruget overskrider i dag. Vi har derfor valgt at vise, hvordan landbruget skal indrettes, hvis vi alene arbejder med en strukturel omstilling.

I DEN VEJ, VI ANVISER FOR FREMTIDENS LANDBRUG I DANMARK, HAR VI TAGET UDGANGSPUNKT I FØLGENDE MÅL:

- I 2040 skal klimaaftrykket fra Danmarks landsektor som minimum gå i netto-nul. Det er nødvendigt for at holde sig inden for Parisaftalens 1,5 graders mål
- Det er det høje reduktionsmål på 65% CO₂ e i landbrugsaftalen, der skal være opfyldt til 2030
- Der gennemføres en gradvis omlægning til et landbrug, der drives i overensstemmelse med de økologiske mål og principper.
- Dansk landbrug skal kunne brødføde mindst lige så mange mennesker i 2040 som i dag. Det vil sige 10-15 millioner mennesker.
- God miljøtilstand i kystvande, søer og vandløb skal være opfyldt i 2027 i overensstemmelse med EU's Vandrammedirektiv.
- Rent drikkevand skal fortsat kunne hentes direkte fra grundvandet.
- Antallet af landbrugsdyr skal være afstemt med dyrenes behov, det tilgængelige areal og deres særlige værdi og funktion i landbrugets økosystem.
- Selvforsyning med foder ligger tæt på 100 %, og importen af sojafoder er ophørt.
- EU's biodiversitetsstrategi om 30 % beskyttet natur i 2030, heraf 10 % særligt beskyttet natur.

SÅDAN VIL AREALANVENDELSEN OG HUSDYRPRODUKTIONEN VÆRE SAMMENSAT

På baggrund af overslagsberegninger baseret på eksisterende data har vi følgende bud på, hvordan landbrugsarealet og dyreholdet skal se ud i 2040:

- Godt en fjerdedel af det nuværende landbrugsareal svarende til 680.000 hektar tages ud af dyrkning og lægges ud til afgræsset natur og skov.
- Kun en lille del af det dyrkede landbrugsareal - ca. 25% i form af kløvergræs ud over de permanente græsarealer - går til foder.
- Langt større areal, ca. 60 %, bruges til afgrøder direkte til human konsum – brødkorn, grønsager, kartofler og bælgeplanter.
- Danmark bliver selvforsynende med foder og producerer protein svarende til 12 millioner menneskers behov.
- Antallet af husdyr er tilpasset den tilgængelige mængde foder der produceres i Danmark, hensynet til klima, biodiversitet og vandmiljø samt dyrenes behov, hvilket betyder at der årligt vil være ca. 1,3 mio. slagtesvin, 610.000 kreaturer og 33 mio. stykker fjerkræ. Alle dyr holdes ude eller har adgang til det fri.

OPGØR MED OVERTRÆK PÅ NATURRESSOURCERNE OG SPAREDE SUNDHEDSOMKOSTNINGER

Det aktuelle overtræk på naturens ressourcer koster ifølge opgørelser fra Københavns Universitet årligt Danmark 245 mia. kr.. Det er et overtræk, som vi nedbringer med vores forslag til en ny vej for landbruget. Vi sikrer mere plads til natur, og har derved færre omkostninger til tabt natur og naturgenopretning. Vi får færre udgifter til nye drikkevandsboringer og fremtidig rensning af forurenede drikkevand. Forureningen af havmiljøet med næringsstoffer fra landbruget vil ophøre. Der vil ligeledes være store besparelser på sundhedsområdet som følge af mindre risiko for antibiotikaresistens og en større sundhed i befolkningen, da den nye vej forudsætter en samtidig omstilling af befolkningens kostsammensætning. Hertil kommer øget livsværdi i form af flere rekreative muligheder og mere og rigere natur, der kan omsættes til samfundsmæssig værditilvækst.

FEM OVERORDNEDE POLITISKE INDSATSOMRÅDER

Vi har udpeget fem overordnede politiske indsatsområder, som kan drive den transformation, som er nødvendig for at sikre et landbrug og fødevarerforbrug inden for de planetære grænser:

1. Tiltag, der sikrer sande produktionsomkostninger og sammenhæng mellem fødevarernes pris og deres aftryk på planeten.
2. Tiltag, der gør Danmark til frontløber som producent og forbruger af økologiske, plantebaserede fødevarer.
3. Tiltag, der tilpasser landbrugsdyrenes antal til deres rolle i fødevarerforbruget, og sikrer at dyrevelfærden tilgodeses.
4. Tiltag, der sikrer udtagning af landbrugsjord til klima, natur, vandmiljø og drikkevandsbeskyttelse, samt økonomisk tryghed og finansiell stabilitet.
5. Tiltag, der strammer regler for brug af foder, gødning og sprøjtemidler, samt tilvejebringer ny faglig viden.

KATALOG MED POLITISKE TILTAG DER SKAL DRIVE TRANSFORMATIONEN

I. Tiltag, der sikrer sande produktionsomkostninger og sammenhæng mellem fødevarernes pris og deres aftryk på planeten.

1. Der bør indføres en ensartet og helhedsorienteret klimaafgift for landbruget.
2. Principperne for bundfradrag bør tilskynde til strukturel omstilling.
3. Den helhedsorienterede klimaafgift bør indtænkes i en ny udformning af landbrugsstøtten.
4. Afgifter i forbrugsleddet bør bruges på grøn check og strukturelle tiltag.

II. Tiltag, der gør Danmark til frontløber som producent og forbruger af økologiske, plantebaserede fødevarer.

1. Fonden for Plantebaserede fødevarer bør tilføres flere midler.
2. Det offentlige bør gå foran i omstilling til mere klimavenlig og økologisk mad.
3. Der bør være fokus på uddannelse, rekruttering og markedet for dansk produceret frugt og grønt.
4. Danmark bør arbejde for en europæisk handlingsplan for plantebaserede fødevarer.
5. Eksportfremstød i udlandet bør have fokus på plantebaserede fødevarer og økologi.

III. Tiltag, der tilpasser landbrugsdyrenes antal til deres rolle i fødevarsystemet, og sikrer at dyrevelfærden tilgodeses.

1. Landbrugsdyrenes forhold bør tilpasses dyrenes naturlige behov.
2. Landbrugets avlsarbejde bør fokusere på robuste, sunde og harmoniske dyr.
3. Lovgivningen til beskyttelse af dyr i landbruget bør revideres i henhold til Dyrevelfærdslovens formålsbestemmelse, krav og intention.
4. Landbrugsaftalens krav om dyrevelfærd ved klimatiltag bør implementeres.
5. De etiske dilemmaer mellem klima og landbrugsdyrenes integritet samt dyrevelfærd bør tages op til samfundsdebat.

IV. Tiltag, der sikrer udtagning af landbrugsjord til klima, natur, vandmiljø og drikkevandsbeskyttelse samt økonomisk tryghed og finansiell stabilitet.

1. Der skal etableres en grøn omstillingsfond til gældsafvikling i landbruget.
2. Ekspropriation kan være nødvendigt som miljøværktøj.
3. Staten bør have forkøbsret til jord i konkursramte landbrug.
4. Reglerne for liberalisering af ejerskab til jord bør strammes op.

V. Tiltag, der strammer regler for brug af foder, gødning og sprøjtemidler, samt tilvejebringer ny faglig viden.

1. Dansk landbrug bør være selvforsynende med foder senest i 2040.
2. Gødningsforbruget bør sænkes.
3. Sprøjtegifte bør udfases frem mod 2040.
4. Forsknings- og udviklingsmidler bør omprioriteres, så omstillingen understøttes.

